

ปัจจัยที่แสดงถึงเอกลักษณ์ในภาพยนตร์ของ สมโพธิ แสงเดือนฉาย
THE FACTORS EXPRESSING TO THE IDENTITY OF SOMPOTE
SAENGDUENCHAI'S FILMS

นันทยา ณ สงขลา¹ บรรจง โกศัลวัฒน์² ปัทมวดี จารุวรรณ³ สุชาติ โอทัยวิเทศ⁴ และ เจตน์ศักดิ์ แสงสิงแก้ว⁵

Nontaya Na Songkhla, Banchong Kosalwat, Patamavadee Charuworn, Suchart Otaivites
and Jatesak Sangsinkeow

Article History

Received: 27-04-2023; Revised: 10-01-2024; Accepted: 11-01-2024

<https://doi.org/10.14456/jsmt.2024.12>

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เอกลักษณ์ในการสร้างงานในภาพยนตร์ของสมโพธิ แสงเดือนฉาย เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกที่มีความเกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์ในการสร้างงานภาพยนตร์ของสมโพธิ แสงเดือนฉาย โดยศึกษาช่วงชีวิตของสมโพธิ แสงเดือนฉาย ตั้งแต่ในช่วงวัยเด็ก, ช่วงเริ่มเรียนรู้การสร้างภาพยนตร์ จนถึงช่วงสร้างภาพยนตร์โดยศึกษาเอกลักษณ์ในการสร้างตัวละครและเทคนิคพิเศษของสมโพธิ แสงเดือนฉาย ที่สร้างชื่อเสียง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purbability Sampling) ได้แก่ ผลงานภาพยนตร์ของสมโพธิ แสงเดือนฉาย ทั้งหมด 17 เรื่อง โดยคัดเลือกภาพยนตร์ จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตามเกณฑ์ โดยมีจำนวนทั้งหมด 4 เรื่อง ดังต่อไปนี้ 1. พ.ศ. 2516 ท่าเตียน 2. พ.ศ. 2517 ยักษ์วัดแจ้งพบจัมโบ้เอ 3. พ.ศ. 2517 หนุมานพบ 7 ยอดมนุษย์ 4.พ.ศ. 2528 กิ้งก่ากายสิทธิ์ และรับรางวัลต่าง ๆ ผู้วิจัยคำนึงถึง 1.ประโยชน์เชิงวิชาการหรือเชิงปฏิบัติเนื่องจากการวิจัยนี้เป็นกรณีศึกษา (Case Study) ซึ่งมุ่งศึกษาวิเคราะห์ชีวิตและผลงานของสมโพธิ แสงเดือนฉาย ซึ่งเกี่ยวข้องกับผ่านเข้ามาในประสบการณ์ชีวิตจนสามารถนำมาเป็นแนวทางสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งอาจนำไปประยุกต์ใช้แนวคิดในการสร้างภาพยนตร์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว อาจมาจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งในการดำเนินชีวิตของผู้กำกับท่านนั้น ๆ 2. ประโยชน์เชิงวิชาการ ความรู้จากการศึกษากรณีสมโพธิ แสงเดือนฉาย เป็นการเพิ่มพูนข้อมูลในการศึกษาในวงการประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทย

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการภาพยนตร์และสื่อดิจิทัล

Master's degree student, Film and Digital Media, Kasembundit University

Email: nontayanasonghkla@gmail.com *Frist Author

²⁻³รองศาสตราจารย์ หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการภาพยนตร์และสื่อดิจิทัล

Assoc. Prof , Film and Digital Media, Kasembundit University

⁴ดร. หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการภาพยนตร์และสื่อดิจิทัล

Ph.D, Film and Digital Media, Kasembundit University

⁵ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการภาพยนตร์และสื่อดิจิทัล

Assoc. Prof, Film and Digital Media, Kasembundit University

ผลการวิเคราะห์พบว่า เอกลักษณ์ในภาพยนตร์ลักษณะความเป็นแฟนตาซี จากภาพยนตร์ทั้ง 4 เรื่องโดยมีความมหัศจรรย์ เวทมนตร์ และเรื่องเหนือธรรมชาติ ความเป็นแฟนตาซีจากนิทานท้องถิ่น เป็นฉากของโลกจริงแต่มีการเกิดของสิ่งเหนือธรรมชาติต่าง ๆ เช่น สัตว์พูดได้ ตัวละครที่ดัดแปลงจากนิทานท้องถิ่น และมีการใช้เทคนิคพิเศษ โทคุซัทสึ ภาพยนตร์ที่แสดงด้วยมนุษย์จริงหรือละครโทรทัศน์ที่ใช้เทคนิคพิเศษสร้างฉากบ้านเมืองขนาดเล็กเพื่อใช้ในการถ่ายทำ เป็นการสร้างภาพเทคนิคพิเศษ ประเภทการสร้างภาพเทคนิคพิเศษ การจำลองฉากหรือตัวละครแบบย่อส่วน หรือถ่ายทำวัตถุที่มีขนาดแตกต่างจากวัตถุจริง ด้วยการสร้างการ เคลื่อนไหวให้ดูสมจริงร่วมกับนักแสดง และใช้เอฟเฟกต์ระเบิด สะเก็ดไฟ เพื่อเพิ่มความสมจริง ปัจจัยภายในในการสร้างงานของสมโพธิ ประกอบไปด้วย ความเชื่อในพระพุทธศาสนา เชื่อในคำสอนทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว สนใจในวรรณคดีและเรื่องเล่าตำนานต่าง ๆ จึงพบเห็นเรื่องราวในภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับนิทาน ตำนานเรื่องเล่า ความดีความชั่ว ความเสียสละ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมความเชื่อของไทย ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการสร้างงานของสมโพธิคือ การเติบโตในครอบครัวที่ดำเนินกิจการด้านการถ่ายภาพ เข้าเรียนวิทยาลัยในสาขากล่าวภาพ มีโอกาสศึกษาดูงานทางด้านเทคนิคภาพยนตร์ที่ประเทศญี่ปุ่น ทำให้ลักษณะงานของสมโพธิมีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมเรื่องเล่า ความเชื่อแบบไทย และการใช้เทคนิคกลไก การจำลองฉากแบบละครญี่ปุ่น

สรุปเอกลักษณ์ที่ปรากฏในภาพยนตร์ของสมโพธิ มาจากปัจจัยภายในตั้งแต่ยังเด็กที่ไปศึกษาที่วัดจึงมีความเชื่อเรื่องพระพุทธศาสนา เวทมนตร์ เรื่องเหนือธรรมชาติ และความชอบในการถ่ายภาพและการดูหนังกลางแปลง ปัจจัยภายนอกมาจากการศึกษาที่มีแรงผลักดันมาจากปัจจัยภายในที่ถูกปลูกฝังมา ทำให้สมโพธิ ให้ความสนใจในเรื่องของการถ่ายภาพและภาพยนตร์ อีกทั้งได้เรียนรู้เทคนิคการถ่ายทำจากญี่ปุ่น ทำให้มีเอกลักษณ์ทางด้านเทคนิคการสร้างฉากจำลอง การจำลองพริบ การสร้างชุดยางคาแรคเตอร์ มีการเล่าเรื่องที่สนุกสนาน มีความเป็นแฟนตาซี แต่เมื่อเทคโนโลยีทางด้านเอฟเฟกต์แอนิเมชันมีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น โครงเรื่องที่ซ้ำเดิมไม่แปลกใหม่ทำให้ มีการใช้ชุดเทคโนโลยีเดิมนำมาตัดต่อใหม่ ทำให้การสร้างงานในลักษณะจำลองฉากจึงเป็นที่สนใจน้อยลง

คำสำคัญ: เอฟเฟกต์; การจำลองฉาก; โทคุซัทสึ

ABSTRACT

The purpose of this research was to analyze the identity of Sompote Saengduenchai in filmmaking. To analyze internal and external factors related to Sompote's uniqueness in filmmaking. Saengduenchai by studying the life of Sompote Saengduenchai since childhood, beginning to learn to make movies.

Until the making of the movie by studying the uniqueness of character creation and special techniques of Sompote famous moonlight by selecting a sample group probability sampling was used, including 17 films of Sompote Saengduenchai. from all samples according to the criteria with a total of 4 stories as follows:

1. 1973 Tha Tien 2. 1974 Yak Wat Chaeng found Jumbo A 3. 1974 Hanuman found 7 superhumans 4. 1985 Magical Lizard and received various awards. The researcher takes into account 1. Academic or practical benefits due to this research is a case study aimed at analyzing the life and works of Sompote Saengduenchai, who collects what has been experienced in life until it can be used as a guideline for creative works. That is unique, which may be applied to the idea of creating a movie with each person that uniqueness may comes from one of the factors in the life of that director.

2. Academic benefits the knowledge from the study of the case of Sompote Saengduenchai is an increase in the study of Thai film history.

The analysis results showed that uniqueness in the movie, the nature of the fantasy. from 4 films with magic and the supernatural. Fantasy from local tales It's a real world scene, but there are some supernatural occurrences. Such as talking animals, characters adapted from local fairy tales and special effects are used.

Tokusatsu movies with real humans or TV dramas that use special effects to create small town scenes for filming. It's a special technique to create a picture. Types of special effects Imaging reproduction of a scene or character in miniature or filming an object that is different in size from the real object by creating make realistic movements with the actors, and use explosion and spark effects to add realism.

In the creation of Sompote's work, it consists of beliefs in Buddhism, believe in teachings, do good things get good things, do bad things get bad things interested in literature and legends therefore saw stories in movies related to fairy tales legend good, evil, sacrifice and the preservation of Thai culture and beliefs external factors affecting Sompote's work creation are: Growing up in a family that ran a photography business attended college majoring in photography.

Have the opportunity to study film technical work in Japan. As a result, Sompote's work is a combination of Thai culture, stories, and beliefs. and the use of mechanical techniques reproduction of a Japanese drama scene.

Summarizes the identity that appears in Sompote's movies. Comes from internal factors since he was a child who went to study at the temple, so he believed in Buddhism, magic, supernatural things, and a penchant for taking pictures and watching outdoor movies. External factors come from education driven by internal factors that are cultivated. Causing Sompote to be interested in photography and film.

Also learned shooting techniques from Japan, making it unique in the technique of creating a simulation scene. Prop simulation creating a set of character tires have a fun story fantasy but when the technology of animation effects has developed more and more. The repetitive storyline is not new. Original footage is used to edit again. Makes creating work in a simulated scene is therefore less interesting.

Keywords: Effect; Miniature; Tokusatsu;

1. บทนำ

เมื่อกล่าวถึงประเด็นภาพยนตร์ไทยในอดีต (พ.ศ.2516) ที่สร้างโดยใช้เทคนิคการสร้างฉากจำลอง ซึ่งผู้สร้างและผู้กำกับไทย คนที่ผลิตงานภาพยนตร์แนวนี้มาอย่างยาวนานคือสมโพธิแสงเดือนฉาย ซึ่งมีผลงานแนวการออกแบบฉากและองค์ประกอบของฉากในการถ่ายทำ อีกทั้งยังนำเทคนิคต่าง ๆ มาให้ผู้ชมในยุคนั้นตื่นตาตื่นใจ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาผลงานของสมโพธิแสงเดือนฉายเพราะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่นหลายประการ เช่น ประการแรก สมโพธิแสงเดือนฉาย เป็นผู้กำกับภาพยนตร์ ที่นำเอาเทคนิคพิเศษจากต่างประเทศมาปรับใช้กับภาพยนตร์ไทย ซึ่งในสมัยนั้น ไม่ค่อยพบเห็นมากนัก มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในภาพยนตร์แนวสัตว์ประหลาด, แฟนตาซี ที่ต้องใช้เทคนิคพิเศษ และยังเป็นเอกลักษณ์ของสมโพธิ สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

ประการที่สอง ผลงานของสมโพธิแสงเดือนฉาย มีคุณค่าและได้รับการสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง ผลงานของเขามักแฝงแง่คิดทางพุทธศาสนา การทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว เช่นภาพยนตร์หนุมานพบเจตมณีนุชย์ ดังเช่น ในตอนที่ สัตว์ประหลาดปรากฏตัวขึ้นบนโลก จากการทดลองปล่อยจรวดที่ผิดพลาดของ ดร.วิสุทธิ์ (แสดงโดยคุณยอดชาย เมฆสุวรรณ) ทำให้สัตว์ประหลาดที่จำศีล

อยู่ใต้ดินตื้นขึ้นมา แสดงถึงการตื่นขึ้นจากความชั่วร้ายในจิตใจของมนุษย์ มีทั้งหมด 5 ตัวประกอบด้วย Gomora, Astromons, Dustpan, Dorobon, และ Tyrant เปรียบสัตว์ประหลาดทั้ง 5 มีความหมายแทนความชั่วร้าย และกิเลสของมนุษย์ เช่น รัก โลภ โกรธ หลง

ประการที่สาม สมโพธิ แสงเดือนฉาย ได้รับการยอมรับในกลุ่มผู้กำกับภาพยนตร์โดยรางวัลเชิดชูเกียรติผู้กำกับภาพยนตร์ ผู้มีคุณูปการต่อวงการภาพยนตร์ไทยจากงานรางวัลสมาคมผู้กำกับภาพยนตร์ไทย ครั้งที่ 7 ปี พ.ศ. 2560 และภาพยนตร์เรื่องหนุมานพบเจ็ดยอดมนุษย์ยังได้รางวัลระดับประเทศอีกหลายรางวัล เช่น ได้รับรางวัลเชิดชูวัฒนธรรมของเอเชีย ในงานประกวดภาพยนตร์เอเชีย ที่กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย จากภาพยนตร์หนุมานพบเจ็ดยอดมนุษย์อีกทั้งหนุมานพบเจ็ดยอดมนุษย์ เป็นหนึ่งในภาพยนตร์ 25 เรื่อง ที่กระทรวงวัฒนธรรม เลือกให้เป็นมรดกของชาติ เนื่องในวันอนุรักษ์ภาพยนตร์ไทย ประจำปี 2555 และได้รับเลือกโดยหอภาพยนตร์ ให้เป็น 100 ภาพยนตร์ไทยที่คนไทยควรดู 100 เรื่องที่ดูแล้วเกิดปัญญา

จากลักษณะเด่นของภาพยนตร์ของสมโพธิ แสงเดือนฉาย และคุณค่าในแง่เนื้อหาที่สอดแทรกคำสอนทางพุทธศาสนา ที่ปลูกฝังให้ผู้ชม โดยเฉพาะกลุ่มเด็ก ได้เรียนรู้ถึงความดีความชั่ว ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ การให้อภัย รวมถึงการยอมรับจากผู้กำกับด้วยกัน และได้รับรางวัลดังที่ได้รับกล่าวในข้างต้น ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าการศึกษาชีวิตและผลงานของสมโพธิ แสงเดือนฉาย เป็นปรากฏการณ์ที่น่ายกย่อง ในฐานะหนึ่งในประวัติภาพยนตร์ไทย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์เอกลักษณ์ในการสร้างงานในภาพยนตร์ของสมโพธิ แสงเดือนฉาย
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกที่มีความเกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์ในการสร้างงานภาพยนตร์ของสมโพธิ แสงเดือนฉาย

3. สมมุติฐานการวิจัย

เอกลักษณ์ในการสร้างงานภาพยนตร์ของสมโพธิ แสงเดือนฉาย มีผลมาจากปัจจัยภายใน และภายนอก ซึ่งส่งผลต่องานภาพยนตร์

4. การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่องชีวิตและผลงานของสมโพธิ แสงเดือนฉาย เป็นการตอบคำถามในเอกลักษณ์ต่อการสร้างงานของสมโพธิ แสงเดือนฉาย มีลักษณะอย่างไรและมีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการพัฒนาเอกลักษณ์ ดังเช่นผลงานที่ผลิตออกมา ทั้งนี้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ดังนี้

แนวคิดเรื่องผู้กำกับภาพยนตร์และแนวคิดประพันธ์กร ผู้กำกับเป็นผู้วางโครงสร้างของการผลิตภาพยนตร์ ไม่ว่าจะเป็นการจัดแบ่งงาน การประสานงาน การควบคุมการสร้างภาพยนตร์ในขั้นตอนต่าง ๆ ในการถ่ายทำทั้งหมด เป็นผู้ที่ต้องเข้าใจในกระบวนการผลิต เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะสะท้อนแนวคิด สะท้อนสถานการณ์ทางสังคมเพื่อถ่ายทอดสู่ผู้รับสารได้รับรู้ การเข้าใจถึงแนวคิดประพันธ์กรทำให้สามารถเข้าใจถึงรูปแบบขั้นตอนการผลิตงานภาพยนตร์ที่เป็นเอกลักษณ์ในการกำกับและผลิตงานภาพยนตร์ของ สมโพธิ แสงเดือนฉาย ได้เป็นอย่างดี

แนวคิดการสร้างภาพเทคนิคพิเศษ การสร้างภาพเทคนิคพิเศษ คือการสร้างภาพด้วยเทคนิคต่าง ๆ ในสื่อภาพเคลื่อนไหว เช่น ภาพยนตร์ ทีวีโฮม โทรทัศน์ ฯลฯ ให้มีความสมจริงสวยงามและสมจริงตามจินตนาการของผู้สร้าง ลดการเสี่ยงชีวิตของนักแสดง โดยเฉพาะฉากระเบิดฉากต่อสู้หรือฉากปืนปายที่เสี่ยงอันตราย (Jeffrey A.Okun and Susan Zwerman, 2010 : 9)

โทคุซัทสึ (ญี่ปุ่น: 特撮; โรมานี: Tokusatsu) เป็นคำศัพท์ในภาษาญี่ปุ่น หมายถึงภาพยนตร์ที่แสดงด้วยมนุษย์จริงหรือละครโทรทัศน์ที่ใช้เทคนิคพิเศษ เนื้อหาส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับนิยายวิทยาศาสตร์ แฟนตาซี หรือสยองขวัญ เป็นการสร้างภาพเทคนิคพิเศษ

ประเภทของการสร้างภาพเทคนิคพิเศษ การจำลองฉากหรือตัวละครแบบย่อส่วน หรือถ่ายทำวัตถุที่มีขนาดแตกต่างจากวัตถุจริง ด้วยการสร้างการ เคลื่อนไหวให้ดูสมจริงร่วมกับนักแสดง (th.wikipedia.org, 2566: [ออนไลน์])

แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นแฟนตาซี แบ่งงานออกเป็น 2 ประเภทคือ เรื่องราวในชีวิตสามัญที่มีหัตถ์จรรย (Story about ordinary life but with some extra quality added) โดยใช้ฉากของโลกจริงแต่มีการเกิดของสิ่งเหนือธรรมชาติต่างๆ เช่น สัตว์พูดได้ ทำให้กลายเป็นความมหัศจรรย์ Frank Eyre (1971 : 117)

แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายทำภาพยนตร์ การทำงานของผู้สร้างและผู้กำกับภาพยนตร์ เป็นการดูแลกระบวนการถ่ายทำภาพยนตร์ในภาพรวมทุกขั้นตอน โดยกระบวนการถ่ายทำภาพยนตร์จะแบ่งออกเป็นขั้นตอน 3 ช่วงคิด ขั้นตอนก่อนถ่ายทำ ขั้นตอนการถ่ายทำ และขั้นตอนหลังการถ่ายทำ

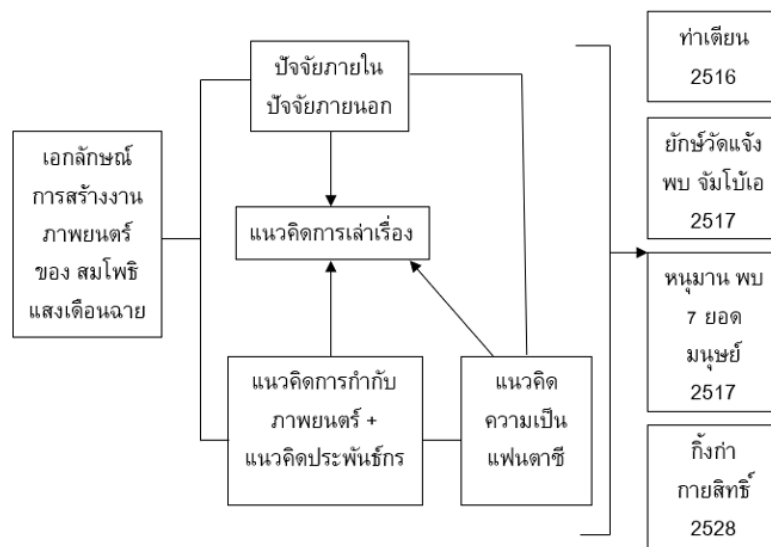
แนวคิดเกี่ยวกับการเล่าเรื่อง การแสดงและการเล่าเรื่อง การแสดงคือ การที่เหตุการณ์เล่าเรื่องด้วยตัวมันเอง เช่น การละคร ส่วนการเล่าเรื่องคือการเล่าเรื่องราวโดยมีผู้เล่า เช่น นวนิยาย มหากาพย์ ซึ่งการเล่าเรื่องในภาพยนตร์กำเนิดมาจากการนำเสนอวิธีนี้มาผสมผสานกันผ่านกระบวนการ เทคนิคเฉพาะ ของสื่อภาพยนตร์โดยการวิเคราะห์การเล่าเรื่องในภาพยนตร์ได้

แนวคิดเรื่องการศึกษาประวัติชีวิตบุคคล (Life History) การบันทึกประวัติชีวิตบุคคล ก็คือ การศึกษาประวัติบุคคล ก็คือ การศึกษาประวัติชีวิตของบุคคลหรือของกลุ่ม โดยที่การศึกษานั้นไม่ได้เป็นเพียงการรวบรวมและเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวิตของบุคคลนั้นๆ ว่าเขาเกิดที่ไหนเรียนที่ไหน ทำงานหรือมีผลงานอะไรบ้าง และตามเมื่อไหร่ แต่จากเรื่องเล่าเกี่ยวกับชีวิตของบุคคลนั้น ผู้วิจัยจะต้องวิเคราะห์ให้เห็นว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่มีอิทธิพลหรือมีผลหรือมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของบุคคลนั้น

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

6. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่แสดงถึงเอกลักษณ์ในภาพยนตร์ ของคุณสมโพธิ แสงเดือนฉาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่จะศึกษาประวัติศาสตร์บุคคล (Life History) เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับภูมิหลังทางด้านครอบครัว การศึกษา การทำงาน ตลอดจนจนสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมือง เพื่อทำความเข้าใจถึงปัจจัยภายในและภายนอกที่มีต่อคุณสมโพธิ แสงเดือนฉายและการสร้างงาน และสำหรับการวิเคราะห์ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ในมุมมองของผู้ส่งสารหรือผู้ผลิต (Sender Analysis) โดยจะวิเคราะห์กระบวนการทำงานของคุณสมโพธิ แสงเดือนฉาย ในมิติทางด้านสุนทรียะซึ่งก็คือการเป็นผู้กำกับภาพยนตร์ มิติทางด้านสังคม ผู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดเรื่องราวสู่สังคม สะท้อนวิถีคิดของคนในสังคมผ่านภาพยนตร์ในช่วงเวลานั้น ๆ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคนิคภาพยนตร์จำนวน 2 ท่าน ภาพยนตร์ที่สมโพธิ แสงเดือนฉายสร้างและกำกับการแสดง จำนวน 4 เรื่อง

1) ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 2 ท่าน

1.1.1 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคนิคภาพยนตร์

ภานุ อารี ประธานเจ้าหน้าที่ฝ่ายจัดจำหน่าย บริษัท เนรมิตหนังฟิล์ม จำกัด

1.1.2 นักวิชาการด้านเทคนิคภาพยนตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไกรสร วงศ์อนันต์ศักดิ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purbability Sampling) ได้แก่ ผลงานภาพยนตร์ของคุณสมโพธิ แสงเดือนฉาย ทั้งหมด 17 เรื่อง โดยคัดเลือกภาพยนตร์ จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดตามเกณฑ์ ซึ่งสมโพธิ แสงเดือนฉาย อำนาจการสร้าง และกำกับการแสดง รวมถึงภาพยนตร์ที่มีจุดเด่นบ่งบอกถึงปัจจัยภายใน และภายนอกในช่วงเวลาการสร้างผลงานนั้น โดยมีจำนวนทั้งหมด 4 เรื่อง ดังต่อไปนี้

1. พ.ศ. 2516 ท่าเตียน อำนวยการสร้างและกำกับการแสดง เป็นภาพยนตร์เรื่องแรก ที่สมโพธิ แสงเดือนฉายสร้างและกำกับการแสดง

2. พ.ศ. 2517 ยักษ์วัดแจ้งพบจัมโบ้เอ อำนวยการสร้างและร่วมกำกับการแสดง ภาพยนตร์เรื่องนี้เข้าฉายต้อนรับช่วงปิดเทอมปลายปี ที่โรงภาพยนตร์เฉลิมกรุง แค่ 2 วันแรกก็ทำเงินกว่า 3 แสนบาท หมดสัปดาห์แรกทำเงินถึง 1 ล้านบาท นี่เป็นรายรับที่ถือว่าระดับ Blockbuster

3. พ.ศ. 2517 หนุมานพบ 7 ยอดมนุษย์ อำนวยการสร้างและร่วมกำกับการแสดง เป็นหนึ่งในภาพยนตร์ 25 เรื่อง ที่กระทรวงวัฒนธรรม เลือกให้เป็นมรดกของชาติ เนื่องในวันอนุรักษ์ภาพยนตร์ไทย ประจำปี 2555

4. พ.ศ. 2528 กิ่งก่ายสิทธิ์ อำนวยการสร้างและกำกับการแสดง เป็นภาพยนตร์เรื่องสุดท้าย ที่สมโพธิ แสงเดือนฉาย สร้างและกำกับการแสดง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์เนื้อหาและการทำงานของสมโพธิ แสงเดือนฉาย และนำมาทำเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยแบบสัมภาษณ์ มีการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้นำผลประเมินมาหาค่า IOC

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากวีดิทัศน์ภาพยนตร์ของสมโพธิ แสงเดือนฉาย ที่คัดเลือกมา จำนวน 4 เรื่องเก็บรวบรวมข้อมูล จากแหล่งข้อมูลการสืบค้นจากแหล่งข้อมูลสารสนเทศออนไลน์ โดยวิธีการสืบค้นจาก บทความ เว็บไซต์ บทสัมภาษณ์ วารสารที่เกี่ยวข้อง เก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่าน โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการบันทึกภาพและเสียง เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ถึงเอกลักษณ์ในภาพยนตร์ของสมโพธิ แสงเดือนฉาย

7. ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเอกลักษณ์ที่ปรากฏในภาพยนตร์ของ สมโพธิ แสงเดือนฉาย ผู้วิจัยสรุปประเด็นต่างๆดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ขั้นตอนการผลิตภาพยนตร์ จากภาพยนตร์ที่สมโพธิอำนวยการสร้างและกำกับการแสดง จำนวน 4 เรื่อง โดยวิเคราะห์จากโครงเรื่อง (Plot) แก่นเรื่อง (Theme) ตัวละคร (Charater) ฉาก (Setting) และเทคนิคการถ่ายทำ ได้ข้อสรุปดังนี้

1.1 ด้านการเล่าเรื่อง แก่นเรื่อง (Theme) เป็นการสอนให้รู้จักความดีความชั่วการทำดีได้ชั่วได้ชั่ว และการให้อภัยโดยนำหลักทางพระพุทธศาสนามาผสมผสานในเนื้อเรื่องความขัดแย้ง (Conflict) เป็นส่วนสำคัญในการดำเนินเรื่องราว เป็นการสร้างปมปัญหาและการแก้ปัญหาเพื่อให้เรื่องดำเนินต่อไปได้ ในภาพยนตร์ทั้ง 4 เรื่องที่นำมาวิเคราะห์ เป็นความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ หรือความขัดแย้งระหว่างตัวละครหลักสองตัว เช่น ยักษ์วัดแจ้งและยักษ์วัดโพธิ์ ที่ทะเลาะกันเรื่องการยืมเงินทำให้ต้องต่อสู้กันมอง การเล่าเรื่อง (Point of View) กล่าวคือ การมองเหตุการณ์เรื่องราวในภาพยนตร์ เป็นการเล่าเรื่องแบบรู้รอบด้าน (The Omniscient Narrator) ผู้ชมเป็นผู้สังเกตการณ์ผ่านตัวละครหลัก

1.2 ด้านการออกแบบ การออกแบบตัวละคร จากการวิเคราะห์ภาพยนตร์ทั้ง 4 เรื่อง พบว่าการออกแบบตัวละครแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ลักษณะแรกจะอ้างอิงมาจากเรื่องเล่า และวรรณคดีไทย เช่น ยักษ์วัดแจ้ง ยักษ์วัดโพธิ์ หนุมาน คางคกยักษ์ ลักษณะที่สองจะอ้างอิงมาจากละครโทรทัศน์ของญี่ปุ่น เช่น อุตร้าแมน จัมโบ้เอ การออกแบบฉาก ฉากเป็นส่วนสำคัญในการเล่าเรื่องช่วยสร้างบรรยากาศให้กับภาพยนตร์ อีกทั้งยังบอกถึงภูมิหลังของของตัวละคร ช่วยให้ผู้ชมเข้าใจเนื้อเรื่องได้มากขึ้น โดยการออกแบบฉากในภาพยนตร์ทั้ง 4 เรื่องมีจุดเด่นที่มีเอกลักษณ์ของสมโพธิ หลายอย่างเช่น การใช้เทคนิคการสร้างฉากย่อส่วน (miniature) แบบจำลอง(Model) ซึ่งเป็นเทคนิคพิเศษที่ใช้ในเรื่องราวที่ เกี่ยวข้องกับนิยายวิทยาศาสตร์ แฟนตาซี โดยมีการจำลองฉากถ่ายทำจากสภาพความเป็นอยู่จริงของประเทศไทยในช่วงเวลานั้น เทคนิคการถ่ายทำ เป็นการสร้างความน่าสนใจให้กับภาพยนตร์ ภาพยนตร์ทั้ง 4 เรื่อง มีการใช้เทคนิคที่เป็นเอกลักษณ์หลายอย่าง เช่น เทคนิคการถ่ายทำแบบ โทคุซัทสึ แสดงด้วยมนุษย์จริงหรือละครเกี่ยวข้องกับนิยายวิทยาศาสตร์ แฟนตาซี หรือสยองขวัญ สมโพธิ แสงเดือนฉาย ยังใช้เทคนิค การจำลองฉากหรือตัวละครแบบย่อส่วน หรือถ่ายทำวัตถุที่มีขนาดแตกต่างจากวัตถุจริงด้วยการสร้างการเคลื่อนไหวให้ดูสมจริงร่วมกับนักแสดง ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายหุ่นจำลอง (Model) แยกชิ้นส่วนหรือสร้างขึ้นใหม่เพื่อหลอกตาผู้ชมอีกด้วย อีกทั้งใช้เอฟเฟกต์ระเบิด สะเก็ดไฟ เพื่อเพิ่มความสมจริง ความเป็นแฟนตาซี ในภาพยนตร์ทั้ง 4 เรื่อง เป็นการเล่าเรื่องเกี่ยวกับเวทย์มนตร์และเรื่องเหนือธรรมชาติ นำความเป็นแฟนตาซีในเรื่องของความมหัศจรรย์ เวทย์มนตร์ และเรื่องเหนือธรรมชาติ มาร้อยเรียงเป็นเรื่องราวในภาพยนตร์ได้อย่างกลมกลืนและสนุกสนาน ซึ่งในภาพยนตร์ยังมีเรื่องราวที่สื่อถึงความดีความชั่วและความเชื่อทางศาสนา ซึ่งเป็นแฟนตาซี โดยการแบ่งตามเกณฑ์ของ Dr.Wally Hastings, Northern State University (วิศิษฐ์ ศุภางค์รัตน์ , 2549) การสร้างความเป็นแฟนตาซีบนพื้นฐานความเชื่อทางศาสนา คือการสร้างสัญลักษณ์ของความดีและความชั่วหรือการทำสงครามระหว่างตัวแทนของพระเจ้าและปีศาจ และ การสร้างความเป็นแฟนตาซีจากนิทานท้องถิ่น คือสร้างเรื่องจากนิทานพื้นบ้านตำนาน หรือเรื่องเล่าในท้องถิ่น และการแบ่งตามเกณฑ์ของ Frank Eyre โดยใช้ฉากของโลกจริงแต่มีการเกิดของสิ่งเหนือธรรมชาติต่าง ๆ เช่น สัตว์พูดได้ ทำให้กลาย

เป็นความมหัศจรรย์ และเรื่องราวในโลกสมมติ (Story about different world) ซึ่งเป็นโลกที่ต่างจากเราโดยสิ้นเชิงทั้งกายภาพ และกาลเวลา

2. ผลการวิเคราะห์สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านภาพยนตร์และนักวิชาการทางด้านเทคนิคภาพยนตร์แรงบันดาลใจของ สมโพธิ แสงเดือนฉาย ให้สร้างและกำกับภาพยนตร์ ประสบการณ์ในการศึกษาด้านเทคนิคภาพยนตร์ที่ประเทศญี่ปุ่น ความชอบส่วนตัวในเรื่องเทคนิคกลไกมาแต่เดิม ความเชื่อทางศาสนาพุทธการวางโครงเรื่องภาพยนตร์ของสมโพธิ แสงเดือนฉาย มีความน่าสนใจ เป็นการวางพล็อตเรื่องตามโครงเรื่อง แบบตรงไปตรงมา เป็นสูตรสำเร็จ เน้นเรื่องธรรมะชนะอธรรม สอดแทรกวัฒนธรรม ศาสนา การนำเสนอตามแบบสมัยนิยมผสมขนบแบบไทยมีหลักการคิดในการสร้างตัวละคร เป็นการหยิบยืมตัวละครจากญี่ปุ่น ความต้องการนำเสนอวัฒนธรรมไทย โดยใช้ตัวละครที่พบเห็นและคนไทยรู้จักมาสร้างเป็นตัวละครฝั่งไทยหลักการสร้างฉากในการถ่ายทำ เน้นการใช้เทคนิคสร้างฉากจำลองซึ่งเน้นเทคนิคแบบญี่ปุ่น ใช้หลักแอนิเมติก การทำกลไกของสิ่งไม่มีชีวิตให้มีชีวิตการใช้มุมกล้องในภาพยนตร์ ใช้เทคนิคการวางมุมกล้องที่ทำให้ดูตัวใหญ่ขึ้น หลอกตา การประสานภาพให้ดูเหมือนการแปลงร่างจริง การใช้ดนตรีและเสียงประกอบในภาพยนตร์ ได้รับอิทธิพลจากละครญี่ปุ่น ใส่ตามอารมณ์ฉาก เน้นความตื่นเต้นสิ่งสำคัญที่บ่งบอกถึงความเป็นภาพยนตร์ของสมโพธิ แสงเดือนฉาย การเล่าเรื่องที่อ้างอิงจากเรื่องญี่ปุ่นผสมผสานความเป็นไทย มีการหยิบยกเรื่องเล่าถิ่นพื้นบ้าน และนำมาเล่าโดยใช้เทคนิคพิเศษ ในลักษณะหนังแนวแฟนตาซี การเล่าเรื่องที่เน้นการขยายเทคนิคพิเศษ ความแตกต่างกับภาพยนตร์ในยุคเดียวกัน ภาพยนตร์แนวแฟนตาซีส่วนใหญ่จะเป็นละครพื้นบ้าน ละครญี่ปุ่นที่ฉายทางโทรทัศน์ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อรายได้ คนไทยตื่นตากับละครเทคนิคพิเศษของญี่ปุ่นทางทีวี การสร้างประสบการณ์การดูหนังแบบใหม่ เป็นเรื่องของชาตินิยม ความรู้สึกเหมือนหนังได้ Go Inter รู้สึกถึงความคุ้มค่าภาพจำของภาพยนตร์ของสมโพธิ แสงเดือนฉาย โมเดล หุ่นจำลองตัวละคร การเอายอดมนุษย์ต่างชาติกับยอดมนุษย์ของไทยมารวมกัน

8. อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ภาพยนตร์ทั้ง 4 เรื่อง ทุกเรื่องมีการวางโครงเรื่องตามหลักแนวคิดการเล่าเรื่อง โดยมีการกำหนดเหตุการณ์ขั้นตอนเรียงร้อยต่อกันจนจบเรื่อง โดยเนื้อหาผสมผสานระหว่างจินตนาการและวรรณคดี เรื่องเล่าของไทย แก่นเรื่องเน้นทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว มีฝ่ายธรรมะและฝ่ายอธรรม ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา การออกแบบตัวละครมีบุคลิกที่ชัดเจน แบ่งฝ่ายดี ฝ่ายชั่ว นำตัวละครจากละครญี่ปุ่นที่มีภาพจำในการสร้างความดี มาร่วมกับการออกแบบตัวละครจากวรรณคดี และเรื่องเล่าของไทย ทำให้ตัวละครมีชีวิต และภูมิหลังที่น่าสนใจ และเข้าถึงได้ง่าย การออกแบบฉาก ในภาพยนตร์ทั้ง 4 เรื่อง เน้นความแปลกใหม่เหนือจินตนาการ มีความแฟนตาซี ผสมกับการจำลองฉากสถานที่สำคัญในประเทศไทยที่คุ้นเคย ทำให้เมื่อใช้เทคนิคการถ่ายทำแบบ โทคุซัทสึ คือให้นักแสดงใส่ชุดยางตัวคาแรคเตอร์ตัวละครและต่อสู้อยู่ในฉากจำลอง เช่น สะพานพุทธ อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ทำให้ผู้ชมเกิดความตื่นเต้น และเข้าถึงเรื่องราวมากขึ้น

เอกลักษณ์ในการสร้างงานของสมโพธิ ซึ่งเป็นองค์ประกอบทางเทคนิคของผู้กำกับที่แสดงให้เห็นหรือนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพและปรากฏออกมาในภาพยนตร์ผู้ชมจดจำ คือการใช้ชุดยาง โมเดลย่อส่วน การใช้เทคนิคกลไกโมเดลต่าง ๆ อีกทั้งภาพยนตร์ของสมโพธิ ยังแฝงไปด้วยเรื่องราวสอนใจทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ธรรมะชนะอธรรม สอนให้ผู้คนกลัวที่จะทำความชั่ว และได้ผลดีหากทำความดี มินิบายอย่างของผู้กำกับแฝงลงไปในภาพยนตร์ที่เป็นประเด็นหรือทัศนคติของผู้กำกับ ได้สะท้อนผ่านออกมาในผลงานภาพยนตร์ทุกเรื่องของเข (Inner Meaning) แสดงถึงความเป็นประพันธ์กร (Auteur Theory) โดยมีหลักครบทั้ง 3 ประการ คือ (Andrew Sarris, 1970)

9. องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยพบแนวคิดการสร้างงานภาพยนตร์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และเทคนิคการสร้างงานภาพยนตร์ที่แฝงความเป็นประพันธ์กรในงานได้อย่างมีเอกลักษณ์ และทราบแนวทางทัศนคติหลักคิดในการสร้างงานภาพยนตร์ที่มีความโดดเด่นได้เห็นตัวภาพยนตร์แนวภาพยนตร์ที่ควรค่าแก่การศึกษาและอนุรักษ์ไว้

10. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ข้อมูลการวิจัยนำไปเป็นต้นแบบแรงบันดาลใจในการสร้างงานภาพยนตร์ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น
2. ควรได้รับการเผยแพร่ในภาคการศึกษา เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านภาพยนตร์ ศึกษาเทคนิคภาพยนตร์เพื่อพัฒนาต่อยอด

3. ควรส่งเสริมภาพยนตร์ที่ผสมผสานความเป็นไทยสอดแทรกวัฒนธรรมไทยให้เป็นที่รู้จักในระดับสากลเพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเทคนิคการถ่ายทำเพิ่มมากขึ้นเพื่อสามารถลงรายละเอียดเทคนิคที่ใช้ในการถ่ายทำได้ละเอียดยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาภาพยนตร์ที่ใช้เทคนิคพิเศษในยุคเดียวกันจากหลายประเทศ เพื่อทราบถึงเทคนิคการถ่ายทำภาพยนตร์ที่หลากหลายและทราบถึงพัฒนาการทางด้านเทคนิคภาพยนตร์อย่างชัดเจนมากขึ้น

รายการอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2542). *การวิเคราะห์สื่อ แนวคิดและเทคนิค*. เติสัน เพรส โปรดักส์ จำกัด
- ขจร ฝ่ายเทศ. (2540). *ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานของผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่ง ลพ บุรีรัตน์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศิลปากร]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขจรรัตน์ หินสุวรรณ. (2540). *การวิเคราะห์วิธีการเขียนบทละครสำหรับสื่อมวลชน: บทเรียนจากงานของสมสุข กัลย์จาฤก*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศิลปากร]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรจง โกศลวัฒน์. (2543). *การกำกับและการแสดงภาพยนตร์*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เบญจา ยอดคำเนิน แอ๊ดดิส์ และคณะ. (2541). *การศึกษาเชิงคุณภาพ: เทคนิคการวิจัยภาคสนาม*. โครงการเผยแพร่ข่าวสารและการศึกษาด้านประชากร. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปนัดดา สดุดีวิชัย. (2545). *การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเด็กแนวแฟนตาซีของ โรอัลด์ ดาห์ล กับ มิชาเอล เอนเดอ*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศิลปากร]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชญา แผลมหลวง. (2561, 23 มีนาคม). *การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์*. <https://www.scribd.com>. 2561
- พิสนธ์ สุวรรณภักดี. (2555). *ความเป็นประพันธ์กรในภาพยนตร์ของ อังเดร ทาร์คอฟสกี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศิลปากร]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มานิช ชุ่มเมืองปัก. (2547). *การเล่าเรื่องของภาพยนตร์ดลไทยยุคสมัยชุด “บุญชู” กับการสร้างสรรคของผู้กำกับภาพยนตร์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศิลปากร]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิสิทธิ์ อนันต์ศิริประภา. (2547). *ชีวิตและผลงานของยุทธาน มุกดาสนิท : การต่อรองของความเป็นผู้กำกับภาพยนตร์กับระบบธุรกิจภาพยนตร์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศิลปากร]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณิ์ สำราญเวทย์. (2537). *เอกสารการสอนชุดวิชาการผลิตภาพยนตร์ขั้นสูง หน่วยที่ 1-7 สาขาวิชานิติศาสตร์*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- วิศิษฐ์ สุภางคะรัตน์. (2549). *การสร้างภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์โดยใช้ทฤษฎีแฟนตาซี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรายุทธ กุหลาข. (2557). *ธรรมเนียมในการสร้างสรรค์ภาพยนตร์ของฌอง-ปีแอร์ ดาร์เดนน์ และ ลูค ดาร์เดนน์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2542). *การวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่8)*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อวยพร แสงคำ. (2557). *ลักษณะเด่นของนวนิยายไทยที่มีตัวละครเป็นครุฑและนาค*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุสรณ์ ศรีแก้ว. (2534). *ปัญหาสังคมในภาพยนตร์ของ มจ.ชาตรีเฉลิม ยุคล*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Frank Eyre. (1971). *British Children's Book in the Twentieth Century*. Longman Group.
- Kenneth J.Zahorski and Robert H. Boyer. (1994). *The Aesthetics of Fantasy Literature and Art*. Roger C.Schlobin.